

EKONOMIKA

NEZISKOVÉ ORGANIZACE - VÝKLAD POJMU

Současný stav a právní úprava

- Neziskové organizace – obecně používaný pojem bez jakékoli definice nějakým platným právním předpisem v ČR /vznik, hospodaření, zdanění, .../.
- Objevují se snahy definovat veřejnou prospěšnost - aby neziskovost nebyla založena na právní subjektivitě, ale na činnosti.
- Zákon č.586/1992 Sb. – hromadně se o neziskových organizacích zmiňuje bez bližšího vysvětlení a specifikace /výčet v jedné skupině s vymezením skupiny TV, Rozhl., VVŠ, Zdr.zař./.

Výklad pojmu - NO

- Od roku 2003 zavádějí předpisy pro účetnictví nový pojem - **NEVÝDĚLEČNÉ ORGANIZACE**, podchycují jen určitou část neziskového sektoru.
- Nyní tyto subjekty označujeme jako organizace, u nichž hlavním předmětem činnosti není podnikání.
- Druhou část NO tvoří organizace veřejného sektoru /org.složky státu, ÚSC, příspěvkové organizace/.
- NO – jsou založeny za účelem provozování činnosti ve prospěch toho, kdo měl zájem na jejich zřízení.

NO – výklad pojmu

- Zákon o daních z příjmů vylučuje z okruhu NO obchodní společnosti a družstva, i když nebyly založeny za účelem podnikání.
- Dá se konstatovat, že organizace, která není zřízena za účelem podnikání **musí být právnickou osobou** /s výjimkou organizačních složek/.
- **Fyzická osoba /FO/ se nemůže považovat za neziskový subjekt.**
- NO jsou vedeny také v seznamu ekonomických subjektů a mají IČ /ČSÚ/.

NO – výklad pojmu

- OZ - Zákon č.40/1964 Sb., §18 uvádí základní rozdělení právnických osob
 - účelové sdružení majetku /nadace/
 - sdružení FO a PO /občanská sdružení/
 - jednotky územní samosprávy
 - jiné /ČT, ČRo, AV ČR, komory, .../
- S.r.o. a A.s. – také mohou být založeny jako neziskové, ale nevyužívají výhody odpočtu, paušálních daní, ale nemusí sledovat činnosti podle druhů.

NO – výklad pojmu

- Zákon o daních z příjmů – uvozuje subjekty, které nebyly zřízeny za účelem podnikání, ale z toho **nevyplývá všeobecný zákaz podnikání** jako takového.
- Sdružování občanů – zákon předpokládá, že se nebudou zakládat k výkonu výdělečné činnosti.
- Není dořešena otázka jasného rozdělení hlavní a hospodářské činnosti a jejich vzájemného poměru.
- Pro účely účetnictví je hlavní činnost ta, která je uvedena ve zřizovacích listinách.

Jak darovat

Rozhodnete-li se stát dárcem některé neziskové organizace, máte několik možností:

Finanční dary

Důležité je vědět, z jaké pozice finanční dar věnujete. To lze učinit třemi způsoby:

- **jako běžný občan, zaměstnanec firmy nebo organizace – fyzická osoba**
- **jako podnikatel (např. živnostník) – fyzická osoba s přiděleným identifikačním číslem**
- **jako zástupce firmy – právnická osoba**

V prvních dvou případech je dárcem **fyzická osoba**. Vždy si nechte od neziskové organizace vystavit doklad o poskytnutém daru (darovací smlouvu, při hotovostní platbě postačí pouze příjmový pokladní doklad). V darovací smlouvě nebo na příjmovém pokladním dokladu musí být vždy uveden účel, na který dar věnujete. Nárok na vaše daňové zvýhodnění vzniká, pokud je tento účel v souladu se zákonem č. 586/1992 Sb., § 15 odst. 1, kde jsou účely taxativně vyjmenovány.

Pokud jste **fyzickou osobou bez identifikačního čísla**, odevzdejte doklad o poskytnutém daru zaměstnavateli do 15. 2. následujícího roku, který je povinen zohlednit dar při zpracování vašeho ročního zúčtování daně.

Fyzické osoby podnikatelé (živnostníci) zohlední doklad o daru při zpracování svého daňového přiznání k dani z příjmů fyzických osob.

Dárce – fyzická osoba může podle zákona o daních z příjmů odečíst hodnotu daru ze svého základu pro výpočet daně, pokud celková hodnota darů v daném roce je větší než 2 % základu daně poplatníka nebo činí alespoň 1000 Kč. Od základu daně lze však odečíst nejvýše 10 % hodnoty základu daně.

PŘÍKLAD UPLATŇOVÁNÍ ODPOČTU DARU U FYZICKÉ OSOBY

Poplatník – fyzická osoba s příjmem 200 000 Kč v roce 2005 daruje 1 000 Kč neziskové organizaci, žádné jiné odpočty neuplatňuje.

*Základ daně = **200 000 Kč***

*Základní nezdanitelná částka na poplatníka = **38 040 Kč***

1. Neuplatňuje odpočet daru

*Základ daně snížený o nezdanitelné části základu daně a položky odčitatelné od základu daně (zaokrouhлено na stokoruny dolů) = **161 900 Kč** (200 000 Kč - 38 040 Kč).*

Daň z příjmů = 26 920 Kč (16 380 Kč + 20 % z (161 900 Kč - 109 200 Kč)).

2. Uplatňuje odpočet daru

*Základ daně snížený o nezdánitelné části základu daně a položky odčitatelné od základu daně (zaokrouhleno na stokoruny dolů) = **160 900 Kč***

(200 000 Kč - 38 040 Kč - 1 000 Kč).

Daň z příjmů = 26 720 Kč (16 380 Kč + 20 % z (160 900 Kč - 109 200 Kč)).

*Uplatněním odpočtu daru ve výši **1 000,- Kč** tedy poplatník zaplatí na dani o **200 Kč méně**, resp. je mu vrácen přeplatek na dani o 200 Kč vyšší. Poplatník tedy v tomto případě dostane od státu úlevu ve výši 20 % daru (část roční mzdy přesahující 109 200 Kč je zdaňována 20 %). U poplatníků s podprůměrnými příjmy tato úleva činí 15 %, naopak u poplatníků s nejvyššími příjmy může úleva činit až 32 % z hodnoty daru. Tato fyzická osoba může uplatnit odpočet daru v hodnotě 1 000 Kč až 20 000 Kč (10 % základu daně).*

Je-li poskytovatelem podpory **firma nebo organizace**, rozlišujeme dvě možnosti, jak podporovat neziskovou organizaci
– **darování a sponzoring**.

Darem rozumíme bezúplatný převod majetku (peněžní prostředky, movitá věc, nemovitost nebo jiný majetkový prospěch), který realizujeme na základě darovací smlouvy dle občanského zákoníku § 628 a násl. Pro potřeby zvýhodnění při zdanění je třeba v darovací smlouvě uvést účel podle zákona č. 586/1992 Sb., § 20 odstavec 8.

Od darování je nutné odlišit **sponzorování**, které je založeno na poskytnutí propagační a reklamní služby neziskovou organizací sponzorovi. Sponzorský příspěvek je chápán jako platba za poskytnutí takovéto služby. Smlouva v tomto případě není smlouvou darovací, ale smlouvou o reklamě.

Dárce na rozdíl od sponzora neziskové organizaci dává jasně najevo, že podporuje činnost organizace bez ohledu na další možné výhody pro firmu.

DAROVÁNÍ

Hledisko dárce – právnické osoby

V případě darování může dárce použít odčitatelnou položku snižující základ daně z příjmů. Dárce – právnická osoba má nárok na odčitatelnou položku, pokud hodnota jednoho daru (nebo všech darů jedné organizaci) bude činit alespoň 2000 Kč.

Základ daně lze snížit nejvýše o 5 % základu daně.

Pokud je dárce plátcem DPH a poskytuje věcný dar, je nutné odvést DPH z hodnoty daru. Finanční dary nejsou předmětem daně z přidané hodnoty. Tato DPH je pro dárce dalším nákladem spojeným s darem.

Hledisko neziskové organizace

Nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, registrované církve a náboženské společnosti mohou **uplatnit osvobození od daně darovací** na základě zákona č. 357/1992 Sb. § 20 v případě, že **dar bude použit pro realizaci cílů**, ke kterým byly organizace založeny (je uvedeno v zakládacích listinách, statutech atp.). Ostatní neziskové organizace, zejména občanská sdružení, mohou uplatnit osvobození tehdy, pokud je dar určen na účely v taxativně vyjmenovaných oblastech: kultura, školství, věda a vzdělávání, zdravotnictví, sociální péče, ekologie, tělovýchova, sport, výchova a ochrana dětí a mládeže a požární ochrana – viz § 20 odstav. 4, písm. a).

Získá-li nezisková organizace pouze dary osvobozené od daně darovací, musí sice podat daňové přiznání, a to po skončení každého pololetí v daném roce, ale daň platit nebude.

SPONZORING

Hledisko sponzora

Náklady na propagaci a reklamu jsou daňově uznatelnými náklady a sponzor je může **v plné výši zahrnout do základu daně.**

Na rozdíl od odčitatelné položky „dary“ tak sponzorský příspěvek snižuje základ daně v plné výši. Pokud je nezisková organizace plátcem DPH, musí „cena“ za reklamu obsahovat DPH (reklama je zdanitelným plněním).

Hledisko neziskové organizace

Příjmy ze sponzorského vztahu jsou v neziskové organizaci považovány za příjmy příp. výnosy z reklamy, které jsou předmětem daně z příjmů a v každém případě jsou zahrnuty do základu daně. Neplatí pro ně žádné osvobození od daně.

Neziskové organizace musí pro daňové účely rozlišovat různé druhy činností, příp. i jednotlivé činnosti v rámci jednoho druhu a příjmy a výdaje (výnosy – náklady) spojené s jednotlivými činnostmi, musí být příjmy za reklamu odlišeny od ostatních příjmů a musí k nim být přiřazeny odpovídající výdaje. To jsou výdaje za zajištění reklamní, propagační služby pro sponzora. Tyto výdaje však mohou tvořit malou část příjmů.

Rozdíl mezi příjmy a výdaji je součástí daňového základu.

Neziskové organizace mají nárok na odčitatelnou položku ve výši 30 % základu daně, maximálně však 1 000 000 Kč, použijí-li takto získané prostředky ke krytí nákladů souvisejících s činnostmi, z nichž získané příjmy nejsou předmětem daně, a to ve třech bezprostředně následujících zdaňovacích obdobích.

Pokud 30% snížení činí méně než 300 000 Kč, lze odečíst částku ve výši 300 000 Kč, maximálně však do výše základu daně. Lze tudíž kalkulovat s tím,

že až do výše 300 000 Kč základu daně nebude nezisková organizace z celkových příjmů z reklamy a ostatní výdělečné činnosti platit daň.

Veřejné sbírky

Další dárcovskou možností je darovat prostřednictvím veřejné sbírky. Nejčastěji se tak přispívá na konkrétní projekt dané neziskové organizace. Veřejnou sbírkou podle zákona č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách získávání a shromažďování dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro předem stanovený veřejně prospěšný účel, zejména humanitární nebo charitativní, rozvoj vzdělání, tělovýchovy nebo sportu, nebo ochrana kulturních památek, tradic nebo životního prostředí. Sbírkou je oprávněna konat pouze právnická osoba. Sbírkou lze realizovat několika způsoby – shromažďováním příspěvků na předem vyhlášeném zvláštním bankovním účtu, sběracími listinami, pokladničkami, prodejem předmětů, prodejem vstupenek, či pronájmem telefonní linky. Veřejnou sbírkou jsou také tzv. dárcovské SMS (DMS).

Co není veřejná sbírka

Veřejnou sbírkou podle tohoto zákona není shromažďování finančních prostředků, které konají organizace mezi svými členy za účelem dosažení prostředků k plnění svých úkolů. Veřejnou sbírkou není ani shromažďování finančních prostředků církvemi a náboženskými společnostmi k církevním a náboženským účelům, pokud se koná v kostelech, modlitebnách a jiných místech určených k provádění náboženských úkonů, bohoslužeb a obřadů.

Příklad veřejných sbírek:

Pomozte dětem!

Tříkrálová sbírka

SOS Pákistán

Dobrovolnictví

Dobrovolnictví je svobodně zvolená činnost, konaná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. Dobrovolník dává část svého času, energie a schopností ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena. Za tuto činnost nedostává finanční odměnu, ale často nedocenitelný dobrý pocit z pomoci ostatním, získává zkušenosti.

Příklady dobrovolnických programů

Pět P

Make a Connection - Připoj se

Dobrovolníci v nemocnicích

Benefiční akce

Neziskovou organizaci lze také podpořit účastí na benefiční akci. Dárci prostřednictvím zaplacení vstupného na kulturní, zábavní či sportovní akci přispívají na dobročinné aktivity. Specifickou formu těchto akcí představuje prodej výrobků či služeb, kdy firma či organizátor poukazuje celý zisk nebo jeho část na dobročinné účely. Dárce tak přispívá samotným zakoupením daného produktu.

Daňové hledisko benefičních akcí

Pořádá-li nezisková organizace akci a vstupné "zahrnuje" sponzorský příspěvek, jde o příjmy z vlastní činnosti, které podléhají dani z příjmů. Podobně při prodeji předmětů se upozorňuje na skutečnost, že zákazníci zakoupením přispívají na dobročinné účely, jde o příjmy z vlastní činnosti a zisk je zdaněn.

Příklad benefiční akce:

Umělci pro Srí Lanku

Děkujeme, že pomáháte

Benefiční večer pro SANANIM

Závěti

Dárce formou sepsání závěti může rozhodnout o přidělení svého osobního majetku nebo jeho části neziskové organizaci. Činí tak zpravidla dlouhodobí příznivci, členové či dobrovolníci organizací, pro které představuje odkaz v závěti přirozené vyústění jejich celoživotní snahy a podpory dobré věci.

Příklad

Závěť Alfreda Nobela – vznik Nobelovy nadace

Hodnocení národního hospodářství

/základní makroekonomické agregáty/

- **Hrubý domácí produkt**
- **Hrubý národní produkt**
- **Národní důchod**
- **atd.**

Všechny tyto pojmy / veličiny spolu úzce souvisí a nelze je oddělovat !!

HP – velikost vyprodukovaných statků a služeb
- HDP, HNP

Hrubý domácí produkt /HDP/- souhrn statků a služeb vyjádřený v penězích vytvořený za určité období výrobními faktory na území státu (bez ohledu na to, zda jsou vlastněny občany státu nebo cizinci)

Hrubý národní produkt /HNP/ - souhrn statků a služeb vyjádřený v penězích vytvořený za určité období výrobními faktory ve vlastnictví občanů příslušné země (bez ohledu na to, zda výroba probíhala na území státu nebo v zahraničí)

Výpočet HDP

1. Zbožová /produkční/ metoda

2. Důchodová metoda

1. Vychází z výroby a sčítá všechny vyrobené finální statky a služby, které firmy za dané období prodaly domácnostem, vládě, jiným firmám + čisté vývozy

HDP = spotřeba domácností + investice soukromých domácích firem + vládní nákupy + čistý vývoz

Spotřeba domácností – výdaje za konečné produkty /zboží/ uskutečněné občany (2/3 HDP, krátkodobá i dlouhodobá spotřeba vyjma koupi nových bytů)

Vládní nákupy – výdaje na infrastrukturu, obranu státu, školství, zdravotnictví, ochranu životního prostředí, atd. (vyjma transferové platby státu)

Čistý vývoz = export – import

2. **Důchodová metoda** : vychází z fáze rozdělování, kdy každý z účastníků získá svůj podíl na vyrobených statcích a službách jako odměnu za vynaložení svých výrobních faktorů.

Zaměstnanci – **mzdy a platy**

Majitelé půdy – **renty**

Majitelé kapitálu – **úrok a zisky** /finanční a reálný kapitál/

Započítáváme také **opotřebení investic** /dlouhodobého majetku/
a **nepřímé daně**.

Naopak nezahrnujeme platby firem jiným firmám z důvodů duplicity.

HDP = mzdy+renty+zisky+úroky+odpisy+nepřímé daně

HDP = národní důchod + opotřebení investic + DPH + SD

Pozn.: velmi záleží na cenách /běžné ceny, stálé ceny/ a na inflaci

HDP – nominální a reálný

HDP ČR 2009 ≥ 3 700 mld. Kč

Čisté ekonomické bohatství (NEW – Net Economic Welfare)

NEW = HDP + nelegálně produkováné výrobky a služby + výrobky produkováné ve volném čase pro svou potřebu – negativní dopady hospodářské činnosti na kvalitu života

Nelegálně produkováné výrobky a služby = šedá a černá ekonomika

Problematika „černé a šedé“ ekonomiky

zákony a etické normy ⇐ stát ⇒ nástroje na dodržování zákonů

Hospodářská kriminalita – problematika stará jako lidstvo samo

- stát musí znát míru nelegálních toků peněz vůči tokům legálním

ŠEDÁ EKONOMIKA

-je souhrn ekonomických vztahů, které porušují běžné etické a morální normy společnosti, ale většinou jsou na hranici zákona a proto těžce postižitelné

Podplácení a korupce

- vážné nebezpečí pro ekonomiku státu, které narušuje hospodářskou soutěž a vede k neefektivnosti a plýtvání !!**
- reálná hrozba vstupu inflačních peněz do ekonomiky**
- úplatky musí vždy někdo zaplatit !! a většinou to bývá spotřebitel /občan/**

**ČR v r. 2008 : 45. místo na světě /dle Transparency International/
Hodnotící známka = 3,9**

- je to poslední místo za všemi státy EU na úrovni např. Nigérie

Černá ekonomika:

Je souhrnem ekonomických vztahů, které porušují zákony země, popř. mezinárodní zákony.

- hospodářská kriminalita jednotlivců
- trestná činnost organizovaných zločinců a mafií

Způsobuje velice vážné škody národním ekonomikám, kdy kromě kriminality **se do legálního oběhu dostávají nelegální peníze.**

Legislativa ČR: **Zákon proti praní špinavých peněz**

Podíl stínové ekonomiky na HDP v ČR: 18,4% (odhad)

Světové trhy a mezinárodní obchod

- ekonomické vztahy neznají hranice
- kapitál se vždy přesunoval tam, kde byly nějaké vyhlídky na zisk
/zámořské objevné cesty, migrace za prací, atd./
- přistěhovalectví a vstup kapitálu přináší i ekonomické a politické nebezpečí
- nutnost vnitřní ochrany trhu – **PROTEKCIONISMUS**
- **r.1947 – GATT** /mezinárodní organizace na odstranění překážek ve vzájemném obchodě/
/General Agreement on Tariffs and Trade/
WTO /World Trade Organization/

Ekonomické podmínky pro světový obchod

- ?
- ?

- **některé druhy zboží se dají vyprodukovat jen v některých částech světa / tropické ovoce, nerostné suroviny, živočišné potraviny, .../**
= **monopol přírodních a klimatických podmínek**
- **některé země dosahují při výrobě zboží nižší náklady / mohou nabídnout nižší cenu/**
= **absolutní výhoda z mezinárodního obchodu**
- **omezené výrobní a produkční faktory země**
= **komparativní výhody**

MMF, Světová banka

r. 1945 – vznik MMF / je součástí OSN/

Hlavní účel: radit národním ekonomikám , které se odchyľují od vyváženého měnového stavu a směřují k měnové krizi, jak tento vývoj zvrátit

Základní úloha: prevence a sledování světových ekonomik

r.1945 – vznik Světové banky

/původně byla určena na obnovu a rozvoj zemí v Evropě po 2.SV/

Nyní významná instituce na podporu ekonomického rozvoje členských zemí na základě finanční a technické pomoci, především ale, k poskytování pomoci klientským zemím.

/ČR od r.2005 = vyspělá země/

**Světová banka: - mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj /IBRD/
- mezinárodní finanční společnost /IFC/
- mezinárodní sdružení pro rozvoj**

EVROPSKÁ UNIE / EU /

- **2.pol. 20. stol. Evropa zaostává v dynamice ekonomického rozvoje za ostatními světovými hospodářskými centry /rozdrobnělost a zkosnatělost ekonomik, 2.SV, ... /**
- **vedlo to již od konce 2.SV k aktivitám ohledně hospodářského sjednocení „starého kontinentu“**

Mezinárodní integrace

- federalistická /sjednocení států politické s následnou ekonomickou integrací/ = USA**
- **funkcionalistická / státy se nejdříve propojují ekonomickými vazbami a završením je politická integrace / = Evropa**

1. Pásmo volného obchodu

/celní úlevy/

2. Celní unie

/odstranění cla a společná celní politika/

3. Společný trh

/ celní unie a volný pohyb výrobních faktorů/

4. Hospodářská unie

/ společný trh a harmonizace národ. ekonomik/

5. Úplná ekonomická unie

/ hospodářská unie, politic. integr., společná měna

Historie EU

r.1952 – Evropské sdružení uhlí a oceli /ESUO/ - N,F,I,Benelux

r.1957 – Evropské hospodářské společenství /EHS/
- EUROATOM

r.1959 – Evropské sdružení volného obchodu /ESVO/ - VB

r.1967 – Evropské společenství /ES/
vzniká sjednocením EHS,ESUO,Euroatom

r.1971 – světová měnová krize

r.1973 – ropná krize

r.1973 – GB,Dánsko a Irsko vstupují do ES

r.1978 – Evropský měnový systém /ECU/ - bezhotovostní styk

r.1979 – Evropský parlament

r.1981 – Řecko do ES

r.1985 – Shengenská smlouva

r.1986 – k ES přistupuje Portugalsko a Španělsko

r.1987 – podepsán Jednotný evropský akt – jednotný trh EHS

r.1991 – asociační smlouva s ČR

r.1992 – Maastrichtská smlouva /EURO, pravidla EU/

r.1995 – vstupují Švédsko, Finsko, Rakousko

r.2002 – Euro do oběhu

Květen 2004 – vstup České republiky

Konvergenční kritéria

1. Míra inflace nesmí překročit 1,5% nad průměr míry inflace tří nejlepších států EU
2. Celková zadluženost státu nesmí překročit 60% HDP země
3. Roční schodek veřejných rozpočtů nesmí překročit 3% HDP země
4. Dlouhodobá úroková míra se nesmí odchylovat o více než 2% od průměrné úrokové míry tří nejlepších států